

มาตรฐานแรงงานไทย: ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*

ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วเห็นว่าเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR เป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ระบุว่าการทำงานที่มีคุณค่าจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คำถามคือ ประเทศไทยจะสามารถเดินไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้หรือไม่?

หากพิจารณาเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืน คงจะไม่เป็นการล้ำสมัยเกินไปที่จะหยิบยกเอาวาระเรื่องเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDG) ขององค์การสหประชาชาติมากล่าวถึง ซึ่งแม้เป้าหมายดังกล่าวจะได้มีการรับรองจากที่ประชุมสหประชาชาติมาตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นเวลากว่า ๒ ปี แล้วก็ตาม แต่เป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ ยังมีระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการไปให้ถึงได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ โดยมีเป้าหมายที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น ๑๗ เรื่อง ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติมีแนวคิดที่ว่า ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งประชากรทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อน ซึ่งเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน คือ เป้าหมายที่ ๘ งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Decent work and Economic Growth) โดยการที่จะทำให้เศรษฐกิจในภาพรวมเติบโตได้อย่างยั่งยืนนั้น ทั้งองค์การสหประชาชาติ และ ILO มองประชากรเป็นจุดศูนย์กลาง โดยมีแนวคิดในเรื่องนี้ว่า สังคมนั้น ๆ จะต้องทำให้ประชากรมีงานที่มีคุณภาพที่จะมาช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยที่ประชากรในวัยทำงานจะต้องมีโอกาสในการทำงานที่มีคุณค่า ทั้งนี้ ILO ได้ให้ความหมายของงานที่มีคุณค่าไว้ว่า^๑ เป็นงานที่มีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นธรรม มีสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ให้โอกาสคนทำงานอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นชาย หญิง หรือเด็ก รวมถึงให้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตน และคนทำงานต้องไม่ถูกใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งความหมายที่ ILO ได้ให้ไว้นี้ได้ปรากฏอยู่ในเป้าหมายย่อยของเป้าหมายที่ ๘ ที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานดังกล่าวในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน^๒ ขององค์การสหประชาชาติได้แก่

“.....ให้มีการจ่ายค่าตอบแทนที่เท่าเทียมสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ภายในปี ๒๕๗๓..... ดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาสสมัยใหม่ และการค้ามนุษย์ และยับยั้งและกำจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายและยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบในปี ๒๕๖๘ และปกป้องสิทธิแรงงานและส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยสำหรับคนทำงาน....”

สำหรับประเทศไทย หากมองเชื่อมโยงประเด็นของความรับผิดชอบต่อสังคม งานที่มีคุณค่า และการพัฒนาที่ยั่งยืน อาจหยิบยกเรื่องมาตรฐานแรงงานไทย ซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นมาภายใต้แนวคิดพื้นฐานว่าธุรกิจที่เติบโต ส่วนหนึ่งควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงาน โดยต้องมีการปฏิบัติทางด้านแรงงานที่ได้มาตรฐานทั้งมาตรฐานภายในประเทศและมาตรฐานระหว่างประเทศ จึงได้มีการเรียกมาตรฐานแรงงานไทยว่าเป็นมาตรฐานแรงงานไทย: ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจไทย เนื่องจากบรรดาข้อกำหนดต่าง ๆ ภายใต้มาตรฐานนี้ หากธุรกิจใด ๆ รั้งไปปฏิบัติในสถานประกอบการของตน จะถือได้ว่าธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงานเพราะถือว่าธุรกิจมีความสมัครใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต และสภาพการทำงานในสถานประกอบการของตนให้ได้ตามมาตรฐานทั้งในและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อกำหนดของมาตรฐานดังกล่าว โดยไม่ได้มีการบังคับใช้แบบกฎหมาย และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในฐานะองค์กรผู้ริเริ่มพัฒนามาตรฐานนี้ ได้มีความพยายามในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจนำมาตรฐานนี้ไปใช้ปฏิบัติในองค์กรของตนเพื่อให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงานเพิ่มมากขึ้น

* เรียบเรียงโดย เบญจมาศ จัดตานนท์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานแรงงาน สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

^๑ <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang-en/index.htm>. สืบค้นเมื่อ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑

^๒ <http://www.tsdf.or.th/th/seminar-event/10268/เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน/> สืบค้นเมื่อ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑

อย่างไรก็ตาม อาจจะไม่สามารถกล่าวได้ชัดเจนดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วได้ว่า การที่ธุรกิจนำเอา มาตรฐานแรงงานไทย ซึ่งเป็นมาตรฐานความรับผิดชอบทางสังคมด้านแรงงานของธุรกิจไทยนี้ไปปฏิบัติ ในสถานประกอบการกิจการนั้น จะเป็นเครื่องมือช่วยให้ธุรกิจไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ จึงจำเป็นต้องพิจารณา ข้อกำหนดของมาตรฐานแรงงานไทยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติในเรื่อง การทำงานที่มีคุณค่าที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ว่ามาตรฐานแรงงานไทยจะได้รับการพัฒนาขึ้นก่อน SDGs แต่มีตัวอย่างของข้อกำหนดหลาย ๆ ข้อที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของ SDGs ในส่วนที่เกี่ยวกับงานที่มีคุณค่า ดังเช่น

- การใช้แรงงานบังคับ โดยสถานประกอบการต้องไม่กระทำ หรือสนับสนุนให้มีการใช้แรงงานบังคับ ในทุกรูปแบบ

- ค่าตอบแทนการทำงาน โดยสถานประกอบการต้องจ่ายค่าจ้างและค่าตอบแทนการทำงานนอก หรือเกินเวลาทำงานปกติให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้จ่ายค่าตอบแทน อย่างเท่าเทียมกัน

- การเลือกปฏิบัติ โดยสถานประกอบการต้องไม่กระทำ หรือสนับสนุนให้มีการเลือกปฏิบัติในการ จ้างงาน การจ่ายค่าจ้างและค่าตอบแทนการทำงานหรือเรื่องอื่น ๆ

- การใช้แรงงานเด็ก โดยสถานประกอบการต้องไม่ว่าจ้างหรือสนับสนุนให้มีการว่าจ้างเด็กที่มีอายุ ต่ำกว่า 15 ปี หรือต้องไม่ให้ หรือไม่สนับสนุนให้แรงงานเด็กทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย หรืออยู่ใน สภาวะแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

- เสรีภาพในการสมาคมและการร่วมเจรจาต่อรอง โดยสถานประกอบการต้องเคารพสิทธิลูกจ้าง ในการรวมตัวจัดตั้ง และร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือคณะกรรมการอื่น ๆ ในสถานประกอบการ อีกทั้งยอมรับการร่วมเจรจาต่อรอง การคัดเลือกหรือเลือกตั้งผู้แทน โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิของลูกจ้าง

- ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยสถานประกอบการต้องกำหนด มาตรการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ครอบคลุมประเภทงาน หรือ ลักษณะงานที่มีแนวโน้มอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และความปลอดภัยของลูกจ้างและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ มีการควบคุม ป้องกันให้เป็นไปตามกฎหมาย และมาตรฐานความปลอดภัยในทุกสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบข้อกำหนดของมาตรฐานแรงงานไทยกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเฉพาะในส่วน ที่เกี่ยวกับแรงงานแล้ว หากธุรกิจไทยได้นำมาตรฐานแรงงานไทยไปใช้ให้เกิดเป็นผลสำเร็จจะทำให้มีการสร้างงาน ที่มีคุณค่าเกิดขึ้นในสถานประกอบการของตนภายใต้แนวคิดพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจไทย ด้านแรงงาน และเมื่อคนทำงานมีความเป็นอยู่ดีได้ทำงานที่มีคุณค่าก็จะมีส่วนสำคัญอย่างมาก ในการสร้าง ผลผลิตและสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับธุรกิจ จะเห็นได้ว่าแม้จะไม่สามารถเปรียบเทียบธุรกิจ เป็นประเทศทั้งประเทศ ซึ่งควรต้องปฏิบัติตามเป้าหมายทั้ง ๑๗ ข้อ ของ SDGs แต่หากธุรกิจมีความพยายาม ในสร้างงานที่มีคุณค่า และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ธุรกิจมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมุ่งไปสู่ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ท้ายที่สุดเมื่อธุรกิจไทยทั้งหมดมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการนำ ประเทศไทยไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนได้
